

Nr 220.

Av herr Frändén, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående huvudgrunderna för en rättegångsreform.

Uti Kungl. Maj:ts proposition nr 80 har beträffande skyldigheten att uppföra och hålla för rättsskipningen behövlige domstolslokaler och i samband därmed stående spörsmål, i det av särskilda sakkunniga avgivna betänkandet angående ordnande av vissa ekonomiska och organisatoriska förhållanden vid genomförande av den ifrågasatta rättegångsreformen lämnats en redogörelse för tingshusbyggnadsskyldigheten ävensom gjorts uttalanden om, huru denna angelägenhet lämpligen bör ordnas vid en blivande processreform.

Att enligt nu gällande lagstiftning byggandet och underhållet av häradsrätternas tingshus åligga tingslagets skattskyldiga invånare får måhända sin förklaring i det historiskt givna förhållandet, att det i vårt land till en början var *tingsmenigheten själv*, som å tinget utövade rättsskipningen. Då dömandet av menigheten å tinget, i stället för att, såsom ursprungligen skett, äga rum i det fria under bar himmel, under tidernas förlopp kom att förläggas till särskilt för ändamålet byggda lokaler, ansågs det sannolikt rätt naturligt och rimligt, att de härav uppkomna kostnaderna skulle bestridas av tingslagets invånare. Sedermera har ju som bekant rättsskipningen å landet blivit förstatligad, i det att den rättsligt utbildade domaren tillsatts och avlönats av statsmakterna, men någon ändring har likväl ej skett beträffande tingslagsinvånarnas skyldighet att ensamma svara för kostnaderna för tingshusens byggande och underhåll. Visserligen har uti nya lagberedningens principbetänkande på, såsom det synes, klara och övertygande grunder förordats, att tingshusbyggnadsskyldigheten skulle övertagas av staten, men detta principiella uttalande har likväl hitintills ej lett i riktning att ens i minsta mån från tingslagens invånare avlyfta den börda, som vilar å dem för tingshusbyggnadsskyldighetens fullgörande. Det må i detta sammanhang även framhållas, att den principiella ståndpunkt rörande tingshusbyggnadsskyldigheten, som kommit till uttryck i nya lagberedningens betänkande, också hävdas av en reservant inom Svea hovrätt vid avgivandet av hovrättens utlåtande över först berörda, av särskilda sakkunniga avgivna betänkande för processreformens ekonomiska förberedande.

Det torde få anses vara rätt anmärkningsvärt, att de särskilda sakkunniga icke åberopat — de hava väl ej heller *förmått* åberopa — någon rättvis grund för den av dem intagna ståndpunkten, att tingshusens byggande och underhåll allt fortfarande böra åligga tingslagets skattskyldiga invånare. De sakkunniga hava sålunda för sitt ståndpunktstagande i detta stycke huvudsakligen åbero-

pat statsfinansiella skäl, fastän dessa, såsom förut sagts, helt och hållet sakna underlag av billighet och rättvisa. Men de sakkunniga ha vid behandlingen av ifrågavarande spörsmål gått ytterligare ett steg längre på den redan förut anträdde vägen, ity att de föreslagit, ej blott att skyldigheten att uppföra och underhålla tingshus alltjämt skall åligga tingslagsinvånarna, utan även att denna redan förut befintliga tunga börda skall utsträckas att jämväl omfatta skyldigheten att tillhandahålla den lagfarne domaren och hans biträden fri kanslilokal jämte nödiga inventarier samt att bekosta lokalernas uppvärmning, belysning och städning eller också att till domaren utgiva ersättning för berörda kostnaders bestridande. Ytterligare skulle tingslagets invånare enligt de sakkunnigas förslag vara skyldiga att bekosta rikstelefon i kanslilokalen, skrivmaterialier för domsagokansliets drift ävensom inbindning av fastighets- och domböcker m. m. Det är sålunda icke en obetydlig, utan tvärtom en rätt avsevärd ökning i förut utgående kostnader, som enligt de sakkunnigas förslag skulle komma att påläggas landsbygdens befolkning för rättsskipningens utövande. I detta sammanhang torde även böra beaktas, hurusom häradsrätternas tingshus enligt 1734 års lag ej behövde byggas större än utgöras »af en stufva så stor som tarvas och två kamrar», att enligt sedermera till att omfatta även behöfliga lokaler för kansli, arkiv, domhavandens notarier, åklagare och nämnd m. m. Det torde sålunda vara uppenbart, att den ekonomiska börda, som enligt 1734 års lag åvilade de tingshusbyggnadsskyldiga, sedermera på grund av tidsutvecklingen med dess krav på större utrymmen och bekvämligheter i betydande mån ökats, och att en ytterligare ej ringa stegring i denna förut mångestades mycket tunga börda skulle komma att uppstå, om de sakkunnigas förslag i ämnet vunne statsmakternas godkännande.

Då, såsom förut framhållits, den tingslagsinvånarna, trots rättsskipningens förstatlignande, ännu åvilande skyldigheten att bygga och underhålla tingshus icke är grundad å rättvisa och billighet, får jag, under åberopande i övrigt av vad som här ovan anförts, hemställa,

att riksdagen måtte besluta, hos Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t vid utarbetande och framläggande av förslag till en ny processlag ville låta utreda, huruvida den skyldighet, som enligt nu gällande bestämmelser åligger landsbygdens folk ifråga om byggande och underhåll av tingshus, må helt eller delvis övertagas av staten, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag i saken, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 6 mars 1931.

A. O. Frändén.